DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)
den 14 november 2002 *

I mål C-251/00,

angående en begäran enligt artikel 234 EG, från Tribunal Tributário de Primeira Instância de Lisboa (Portugal), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

Ilumitrónica — Iluminação e Electrónica L.da

och

Chefe da Divisão de Procedimentos Aduaneiros e Fiscais/Direcção das Alfândegas de Lisboa,

i närvaro av:

Ministério Público,

* Rättegångsspråk: portugisiska.

angående tolkningen av rådets förordning (EEG) nr 2913/92 av den 12 oktober 1992 om inrättandet av en tullkodex för gemenskapen (EGT L 302, s. 1; svensk specialutgåva, område 2, volym 16, s. 4) och giltigheten av ett beslut av kommissionen,

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden M. Wathelet samt domarna C.W.A. Timmermans, A. La Pergola, P. Jann (referent) och S. von Bahr,

generaladvokat: J. Mischo,

justitiesekreterare: byrådirektören L. Hewlett,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

— Portugals regering, genom L. Fernandes, i egenskap av ombud,

— Frankrikes regering, genom G. de Bergues och C. Vasak, båda i egenskap av ombud,

— Nederländernas regering, genom M.A. Fierstra, i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom A. Caeiros och R. Tricot, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid förhandlingen den 8 november 2001 av: Ilumitrónica — Iluminação e Electrónica L.da, företrädd av J. Teixeira Alves, advogado, och kommissionen, företrädd av A. Caeiros och R. Tricot,

och efter att den 24 januari 2002 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Tribunal Tributário de Primeira Instância de Lisboa har, genom beslut av den 13 mars 2000 som inkom till domstolens kansli den 26 juni 2000, i enlighet med artikel 234 EG ställt fem frågor om tolkningen av rådets förordning (EEG) nr 2913/92 av den 12 oktober 1992 om inrättandet av en tullkodex för gemenskapen (EGT L 302, s. 1; svensk specialutgåva, område 2, volym 16, s. 4)(nedan kallad tullkodexen) och om giltigheten av ett beslut av kommissionen.

2 Frågorna har uppkommit i en tvist mellan Ilumitrónica — Iluminação e Electrónica L.da (nedan kallat Ilumitrónica), ett bolag bildat enligt portugisisk rätt, och Chefe da Divisão de Procedimentos Aduaneiros e Fiscais/Direcção das Alfândegas de Lisboa, rörande uppbörd i efterhand av tull avseende import under år 1992 av ett parti TV-apparater från Turkiet.

Tillämpliga bestämmelser

Associeringsavtalet EEG-Turkiet och tilläggsprotokollet

3 Förevarande mål rör avtalet om upprättandet av en associering mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen och Turkiet (nedan kallat associeringsavtalet), undertecknat den 12 september 1963 i Ankara av Republiken Turkiet å ena sidan och EEG:s medlemsstater och gemenskapen å andra sidan (nedan kallade avtalsparterna). Associeringsavtalet godkändes genom rådets beslut 64/732/EEG av den 23 december 1963 (EGT 217, 1964, s. 3685) och trädde i kraft den 1 december 1964.

4 I artikel 2 i associeringsavtalet anges att avtalets syfte är att främja ett fortgående och balanserat stärkande av handeln och de ekonomiska förbindelserna mellan de avtalsslutande parterna. Avtalet omfattar en förberedande fas, en övergångsfas och en slutfas.

5 Enligt artikel 7 i associeringsavtalet skall avtalsparterna vidta alla lämpliga åtgärder, både allmänna och särskilda, för att säkerställa att de skyldigheter som följer av avtalet fullgörs. Avtalsparterna skall avstå från varje åtgärd som kan äventyra att avtalets mål uppnås.

6 I artiklarna 22 och 23 i associeringsavtalet föreskrivs att det skall bildas ett associeringsråd bestående dels av medlemmar av medlemsstaternas regeringar samt av medlemmar av rådet och kommissionen, dels av medlemmar av den turkiska regeringen. Detta råd har befogenhet att fatta beslut för att genomföra associeringsavtalets mål. Sådana beslut skall fattas med enhällighet.

7 I artikel 25.1 i associeringsavtalet föreskrivs följande:

"Rådet är behörigt att avgöra alla tvister om associeringsavtalets tillämpning eller tolkning under förutsättning att talan väckts av en avtalspart och att tvisten rör gemenskapen, en medlemsstat i gemenskapen eller Turkiet."

8 För att fastställa villkoren, tillvägagångssättet och takten för att genomföra den övergångsfas som föreskrivs i associeringsavtalet, undertecknade avtalsparterna den 23 november 1970 i Bryssel ett tilläggsprotokoll. Detta protokoll bifogades det nämnda avtalet och godkändes genom rådets förordning (EEG) nr 2760/72 av den 19 december 1972 (EGT L 293, s. 1; svensk specialutgåva, område 11, volym 1, s. 130). I enlighet med beslut nr 1/95 om genomförande av den slutgiltiga fasen av tullunionen, antaget av associeringsrådet för EG och Turkiet den 22 december 1995 (EGT L 35, 1996, s. 1), tillämpades protokollets bestämmelser fram till den 31 december 1995, då den slutfas som föreskrivs i associeringsavtalet påbörjades.

9 Enligt artikel 3.1 i tilläggsprotokollet gäller dess bestämmelser om avskaffande av tullar och kvantitativa restriktioner (nedan kallade förmånsbestämmelserna) "även för de varor som är framställda i gemenskapen eller Turkiet och vid vars tillverkning sådana varor från tredje land har använts som inte har släppts för fri omsättning i gemenskapen eller Turkiet". I samma bestämmelse föreskrivs emellertid att förmånsbestämmelserna endast skall tillämpas beträffande sådana varor under förutsättning att den exporterande staten tar ut en utjämningsavgift.

10 Genom beslut nr 2/72 av den 29 december 1972 fastställde associeringsrådet att 100 procent av de gemensamma tullavgifterna skulle beaktas vid beräkningen av utjämningsavgiften beträffande varor som förvärvats i Turkiet.

11 Genom beslut nr 3/72 samma dag fastställde associeringsrådet hur utjämningsavgiften skulle uttas.

12 Associeringsrådet antog den 29 december 1972 även beslut nr 5/72 om formerna för administrativt samarbete vid tillämpningen av artiklarna 2 och 3 i tilläggsprotokollet till Ankara-avtalet (EGT L 59, 1973, s. 74). Enligt artikel 1 i detta beslut skall förmånsbestämmelserna tillämpas mot uppvisande av ett intyg som tullmyndigheterna i Republiken Turkiet eller i någon av medlemsstaterna skall utfärda på begäran av exportören. För varor som transporteras direkt från Turkiet till en medlemsstat rör det sig om certifikatet för varors rörlighet A.TR.1 (nedan kallat A.TR.1-certifikatet).

Gemenskapsbestämmelserna om tullskulders uppkomst, återbetalning eller eftergift av tull samt avstående från uppbörd i efterhand

De bestämmelserna som gällde innan tullkodexen trädde i kraft

— Tullskuldens uppkomst

13 I artikel 2.1 i rådets förordning (EEG) nr 2144/87 av den 13 juli 1987 om tullskuld (EGT L 201, s. 15) föreskrivs följande:

"En tullskuld vid import uppkommer genom

a) en importtullpliktig varas övergång till fri omsättning...."

14 I artikel 2.1 i rådets förordning (EEG) nr 1031/88 av den 18 april 1988 om fastställande av betalningsskyldiga för tullskulder (EGT L 102, s. 5) anges följande:

"I fall där en tullskuld har uppkommit enligt artikel 2.1 a... i förordning (EEG) nr 2144/87 skall skulden betalas av den person i vars namn deklarationen, eller annan handling med samma rättsliga innebörd, har gjorts."

— Eftergift av tull

15 I artikel 13.1 första stycket i rådets förordning (EEG) nr 1430/79 av den 2 juli 1979 om återbetalning eller eftergift av import- eller exporttullar (EGT L 175, s. 1), i dess lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 3069/86 av den 7 oktober 1986 (EGT L 286, s. 1) (nedan kallad förordning nr 1430/79), fastställs villkoren för eftergift av tullar. I den nämnda artikeln föreskrivs att importtullar får återbetalas eller efterges i särskilda situationer till följd av omständigheter under vilka varken bedrägeri eller uppenbar försumlighet kan tillskrivas personen i fråga. I artikel 13.2 i samma förordning föreskrivs att en ansökan om återbetalning eller eftergift skall inlämnas till den berörda tullmyndigheten inom tolv månader från den den tidpunkt då den behöriga myndigheten påförde tullen.

— Avstående från uppbörd i efterhand

16 I artikel 2.1 i rådets förordning (EEG) nr 1697/79 av den 24 juli 1979 om uppbörd i efterhand av import- eller exporttullar som den betalningsskyldiga personen inte har ålagts att betala för varor som hänförts till ett tullförfarande som medför en förpliktelse att betala sådana tullar (EGT L 197, s. 1).

"Om de behöriga myndigheterna finner att den betalningsskyldige inte har ålagts att betala hela eller en del av det belopp avseende importtullar... som enligt lag skulle betalas..., skall de vidta åtgärder för uppbörd av de tullar som den betalningsskyldige inte ålagts att betala."

17 I artikel 5.2 första stycket i förordning nr 1697/79 anges villkoren för att avstående av tulluppbörd i efterhand skall få ske. I artikeln föreskrivs följande:

"Tullmyndigheterna får avstå från att i efterhand uppbära importtullar... som inte har påförts på grund av ett misstag från tullmyndigheternas sida som den betalningsskyldige inte rimligen kunde ha upptäckt, eftersom denne för sin del handlat i god tro och följt bestämmelserna i den gällande lagstiftningen i fråga om tulldeklarationen."

Tullkodexen

18 Förordningarna nr 1697/79 och 1430/79 ändrades genom artikel 251 i tullkodexen. Enligt artikel 253 första stycket i tullkodexen träder kodexen i kraft den 22 oktober 1992. Enligt andra stycket i samma artikel skall den tillämpas från och med den 1 januari 1994.

19 Artikel 201 i tullkodexen har följande lydelse:

"1. En tullskuld vid import uppkommer när

a) tullpliktiga varor övergår till fri omsättning, eller

b) tullpliktiga varor hänförs till förfarandet för temporär import med partiell befrielse från importtullar.

2. ...

3. Deklaranten är betalningsskyldig för tullskulden. Vid indirekt ombudskap är den person för vars räkning tulldeklarationen görs betalningsskyldig för tullskulden.

Om en tulldeklaration för något av de förfaranden som anges i punkt 1 upprättats på grundval av upplysningar som leder till att de lagenliga tullarna helt eller delvis inte uppbärs, kan de personer som har lämnat de uppgifter som var nödvändiga för att upprätta deklarationen och som kände till eller rimligen borde ha känt till att dessa upplysningar var felaktiga, också anses vara betalningsskyldiga för tullskulden enligt gällande nationella bestämmelser."

20 Eftergift av tull regleras i artiklarna 235—242 i tullkodexen. Enligt artikel 239.2 i tullkodexen skall eftergift av tullar beviljas efter att ansökan har inlämnats till det berörda tullkontoret inom tolv månader efter den dag då den betalningsskyldige underrättades om tullbeloppet.

21 Avstående från uppbörd av tull i efterhand regleras i artikel 220 i tullkodexen. Artikel 220.2 b har i det närmaste samma lydelse som artikel 5.2 i förordning nr 1697/79.

Tvisten vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

22 Enligt beslutet att begära förhandsavgörande är följande omständigheter "ostridiga med avseende på denna begäran om förhandsavgörande".

23 Genom en handling av den 20 juli 1992 deklararade Ilumitrónica importen av ett parti färgtelevisionsapparater från Turkiet hos de portugisiska tullmyndigheterna. Varorna åtföljdes av ett A.TR.1-certifikat och med anledning härav tillämpades förmånsbestämmelserna i enlighet med associeringsavtalet och tilläggsprotokollet, såsom Republiken Portugal godkänt dem genom förordning nr 3/92 av den 21 januari 1992 (*Diário da República* I, serie A, nr 17 av den 21 januari 1992, s. 340).

24 Den 19 juli 1995 krävde svaranden i målet vid den nationella domstolen att Ilumitrónica skulle betala ett belopp om 7 534 264 PTE i tull avseende denna import.

25 Betalningskravet grundades på uppgifter som kommissionen hade lämnat till de portugisiska tullmyndigheterna, enligt vilka varorna inte uppfyllde villkoren för förmånsbehandling enligt associeringsavtalet och tilläggsavtalet. Efter klagomål från gemenskapsproducenter inledde kommissionen en undersökning, varefter

den drog slutsatsen att de färgtelevisionsapparater som tillverkats i Turkiet innehöll komponenter från tredje land som varken hade befunnit sig i fri omsättning eller hade blivit föremål för någon utjämningsavgift vid exporten till gemenskapen.

26 För att få klarhet i hur de tillämpliga gemenskapsbestämmelserna skulle tolkas beslöt Tribunal Tributário de Primeira Instância de Lisboa att vilandeförklara målet och ställa följande fem frågor till domstolen:

"1. Är det berättigat att begära betalning av en tullskuld av importörer som, i god tro och med iakttagande av normal aktsamhet, under flera år lämnat tulldeklarationer utan att känna till de felaktigheter som både de turkiska myndigheterna och gemenskapens myndigheter känt till?

2. Kan den turkiska staten vara betalningsskyldig för tullskulden, eftersom de turkiska myndigheterna kände till det felaktiga innehållet i ATR-certifikaten, som de hade godkänt?

3. Är kommissionen skyldig att underrätta gemenskapsoperatörerna för det fall kommissionens tjänstemän har misstänkt eller känt till det agerande från de turkiska myndigheternas sida som nämns i fråga 2?

4. Kan åsidosättandet av denna eventuella skyldighet medföra att deklaranterna (av tull), som under alla år lämnat deklarationerna i god tro, undgår ansvar?

5. Är kommissionens beslut — och efter kommissionens rekommendation de portugisiska tullmyndigheternas beslut — om uppbörd av importtullar i efterhand, utan att dessförinnan genomföra det förfarande som föreskrivs i artiklarna 22 och 25 i associeringsavtalet EEG/Turkiet (undertecknat i Bryssel den 23 november 1970), giltigt?"

Tolkningsfrågorna

Inledande synpunkter

27 Enligt den nationella domstolen avser tolkningsfrågorna tolkningen av artikel 201.3 i tullkodexen. Domstolen erinrar om att denna artikel utgör en ny bestämmelse i förhållande till det tidigare regelsystemet. Artikeln kan därmed inte tillämpas beträffande en import som ägde rum före den tidpunkt då den trädde i kraft (dom av den 17 juli 1997 i mål C-97/95, Pascoal & Filhos, REG 1997, s. I-4209, punkt 25).

28 Detta är emellertid fallet beträffande den berörda importen i målet vid den nationella domstolen. Importen deklarararerades den 20 juli 1992, medan tullkodexen i enlighet med dess artikel 253 andra stycket inte skulle börja tillämpas förrän den 1 januari 1994.

29 Enligt fast rättspraxis anses handläggningsregler i allmänhet vara tillämpliga på alla tvister som pågår vid den tidpunkt då reglerna träder i kraft, i motsats till materiella bestämmelser som vanligtvis tolkas så, att de inte avser förhållanden som har uppstått innan bestämmelserna har trätt i kraft (se bland annat dom av den 6 juli 1993 i de förenade målen C-121/91 och C-122/91, CT Control

(Rotterdam) och JCT Benelux mot kommissionen, REG 1993, s. I-3873, punkt 22, och av den 7 september 1999 i mål C-61/98, de Haan, REG 1999, s. I-5003, punkt 13).

30 Vad gäller målet vid den nationella domstolen hänvisar domstolen således dels till de materiella bestämmelserna i det regelsystem som gällde innan tullkodexen trädde i kraft, dels till handläggningsreglerna i denna tullkodex.

Den första frågan

31 Den nationella domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida det är berättigat att av en aktör, som agerat i god tro och med iakttagande av normal aktsamhet, kräva betalning av en tullskuld som uppkommit till följd av en felaktighet som denne aktör inte känt till, men som däremot varit känd för såväl gemenskapens som exportlandets myndigheter.

32 Domstolen erinrar i detta hänseende om att det i artikel 2.1 i förordning nr 1031/88 föreskrivs att tullskulden skall betalas av deklaranten, eller, i förekommande fall, av den person i vars namn deklarationen gjorts.

33 Deklarantens betalningsskyldighet påverkas inte av den omständigheten att deklaranten har agerat i god tro och med aktsamhet samt varit ovetande om en felaktighet som medfört att det inte varit möjligt att uppbära den tullavgift som deklaranten skulle ha varit skyldig att erlägga för det fall denna felaktighet inte hade förekommit. Betalningsskyldigheten är uteslutande en följd av deklarationens rättsverkningar.

34 De gemenskapsrättsliga bestämmelserna innehåller emellertid två kategorier av specifika undantag från skyldigheten att betala tull.

35 Den första kategorin utgörs av den tulleftergift som föreskrivs i artikel 13.1 första stycket i förordning nr 1430/79. Såväl i artikel 13.2 i nämnda förordning som i artikel 239.2 i tullkodexen föreskrivs emellertid att en sådan ansökan skall inlämnas till de behöriga tullmyndigheterna. Det framgår emellertid inte av beslutet att begära förhandsavgörande att Ilumitrónica har lämnat in en sådan ansökan. Den första tolkningsfrågan skall således inte besvaras i den mån den gäller tulleftergift.

36 Den andra kategorin undantag från skyldigheten att betala import- eller exporttullar föreskrivs i artikel 5.2 i förordning nr 1697/79.

37 Enligt denna bestämmelse får de nationella myndigheterna avstå från uppbörd i efterhand om tre kumulativa villkor är uppfyllda. Om dessa uppfyllts har den betalningsskyldige rätt att slippa uppbörd i efterhand (se bland annat dom av den 1 april 1993 i mål C-250/91, Hewlett Packard France, REG 1993, s. I-1819, punkt 12, av den 14 maj 1996 i de förenade målen C-153/94 och C-204/94, Faroe Seafood m.fl., REG 1996, s. I-2465, punkt 84, och av den 19 oktober 2000 i mål C-15/99, Sommer, REG 2000, s. I-8989, punkt 35).

38 Till att börja med får tullen inte ha uttagits till följd av ett misstag från de behöriga myndigheternas sida. Vidare får det misstag som begåtts av de behöriga myndigheterna inte vara av sådant slag att en godtroende betalningsskyldig rimligen borde ha upptäckt misstaget, trots att han saknar yrkeserfarenhet och har agerat aktsamt. Slutligen måste den betalningsskyldige ha följt samtliga bestämmelser i den gällande lagstiftningen rörande tulldeklarationen i fråga (se bland annat domen i det ovannämnda målet Hewlett Packard France, punkt 13, domen i det ovannämnda målet Faroe Seafood m.fl., punkt 83, och dom av den 26 november 1998 i mål C-370/96, Covita, REG 1998, s. I-7711, punkterna 25—28).

39 Frågan huruvida dessa villkor är uppfyllda skall bedömas mot bakgrund av syftet med artikel 5.2 i förordning nr 1697/79, som är att skydda den betalningsskyldiges berättigade förväntningar på att samtliga omständigheter som utgör grund för beslutet huruvida tull skall uppbäras är riktiga (se särskilt dom av den 27 juni 1991 i mål C-348/89, Mecanarte, REG 1991, s. I-3277, punkt 19, och domen i det ovannämnda målet Faroe Seafood m.fl., punkt 87).

Begreppet "behöriga myndigheter" och begreppet "misstag"

40 Som domstolen tidigare fastställt innebär avsaknaden av en tydlig och uttömmande definition av begreppet "behöriga myndigheter", i såväl förordning nr 1697/79 som kommissionens förordning (EEG) nr 2164/91 av den 23 juli 1991 om tillämpningsföreskrifter till artikel 5.2 i förordning nr 1697/79 (EGT L 201, s. 16), att inte endast de myndigheter som är behöriga att inleda ett uppbördsförfarande skall betraktas som en "behörig myndighet" i den mening som avses i artikel 5.2 i förordning nr 1697/79. Detta skall även gälla för varje myndighet som inom ramen för sina befogenheter tillhandahåller uppgifter som beaktas vid uppbörd av tull och som på så sätt kan inge den betalningsskyldige berättigade förväntningar. Domstolen har fastställt att detta bland annat gäller tullmyndigheterna i den exporterande medlemsstaten, vilka ingriper med anledning av tulldeklarationen (domen i det ovannämnda målet Faroe Seafood m. fl., punkt 88).

41 Som generaladvokaten påpekade i punkt 41 i sitt förslag till avgörande medför denna definition av begreppet "behöriga myndigheter" att både de turkiska tullmyndigheter som utfärdat det A.TR.1-certifikat som ligger till grund för importen i fråga i nämnda mål och de centrala turkiska tullmyndigheterna skall betraktas som sådana.

42 Domstolen har även fastställt att det framgår av själva lydelsen av artikel 5.2 i förordning nr 1697/79 att den betalningsskyldiges berättigade förväntningar

endast är förtjänta av det skydd som föreskrivs i den nämnda artikeln om det är de behöriga myndigheterna själva som har givit upphov till de berättigade förväntningarna. Det är således endast de misstag som kan hänföras till dessa myndigheters aktiva agerande som ger rätt till avstående från uppbörd i efterhand (domen i det ovannämnda målet Mecanarte, punkt 23, och domen i det ovannämnda målet Faroe Seafood m.fl., punkt 91).

43 Som domstolen har fastställt kan detta villkor inte anses uppfyllt när de behöriga myndigheterna förleds att begå ett misstag — i synnerhet avseende varornas ursprung — genom exportörens felaktiga deklarationer, vilkas giltighet det inte ankommer på dessa myndigheter att kontrollera eller bedöma. I ett sådant fall står den betalningsskyldige risken att ett kommersiellt dokument vid en senare kontroll visar sig vara felaktigt (domen i det ovannämnda målet Mecanarte, punkt 24, och domen i det ovannämnda målet Faroe Seafood m.fl., punkt 92).

44 Domstolen har emellertid uttryckligen gjort undantag för det fall när exportören har deklarerat att varorna kommer från exportstaten och därvid förlitat sig på att de behöriga myndigheterna i denna stat faktiskt kände till alla de sakförhållanden som måste föreligga för att tullbestämmelserna i fråga skulle kunna tillämpas, eller när dessa myndigheter trots denna kännedom inte gjorde någon invändning vad gäller uppgifterna i exportörens deklarationer och således grundade sitt intygande om varornas ursprung på en felaktig tolkning av de tillämpliga tullbestämmelserna. Att tull inte uttagits vid importen av varorna i ett sådant fall kan betraktas som följden av ett misstag från de behöriga myndigheternas sida vid den inledande tillämpningen av bestämmelserna i fråga (domen i det ovannämnda målet Faroe Seafood m.fl., punkt 95).

45 I motsats till vad kommissionen anfört följer härav att det inte är tillräckligt att åberopa att en exportörs deklaration är felaktig för att möjligheten att de behöriga myndigheterna har begått ett misstag skall uteslutas. Dessa myndigheters agerande skall i förekommande fall bedömas med beaktande av den allmänna situation som gällde när de tillämpliga tullbestämmelserna genomfördes.

46 Det ankommer i princip på den nationella domstolen att avgöra huruvida de behöriga myndigheterna har begått ett misstag. I förevarande fall har domstolen emellertid tillgång till alla uppgifter som är nödvändiga för att göra denna bedömning.

47 Härvidlag skall de turkiska tullmyndigheternas agerande bedömas mot bakgrund av det allmänna sammanhang i vilket associeringsavtalet och tilläggsprotokollet genomfördes.

48 Flera omständigheter som åberopats i de yttranden som inkommit till domstolen är relevanta i detta avseende.

49 Den franska regeringen har gjort gällande att den turkiska regeringen har genomfört ett exportfrämjande program ("Export Incentive Scheme"), enligt vilket komponenter som härrör från tredje land befrias från importtull, under förutsättning att de monteras in i varor som därefter exporteras till gemenskapen eller till tredje land. Kommissionen har inte bestridit detta.

50 Den franska regeringen har även gjort gällande att den turkiska regeringen inte antog dekret 92/3177 förrän den 16 juni 1992 (*Republiken Turkiets officiella tidning* nr 21277 av den 7 juli 1992). Detta dekret innehåller bestämmelser om uttag av den utjämningsavgift som infördes genom artikel 3 i tilläggsprotokollet och vars nivå fastställdes genom associeringsrådets beslut nr 2/72. Den franska regeringen har påpekat att den metod för avgiftsberäkningen som anges i ovannämnda dekret inte överensstämmer med den metod som föreskrivs i det nämnda beslutet. Enligt dekretet skall nämligen avgiften uttas endast när värdet av de komponenter som härrör från tredje land överskrider 56 procent av de färdiga produkternas fob-värde (fritt ombord).

51 Den franska regeringen har tillagt att den turkiska regeringen inte antog dekret 94/5168 förrän den 12 januari 1994 (*Republiken Turkiets officiella tidning* nr 21832 av den 28 januari 1994), det vill säga efter det att den import som är i fråga i målet vid den nationella domstolen ägt rum. Enligt detta dekret skall en utjämningsavgift fastställd i enlighet med associeringsrådets beslut nr 2/72 uttas, beträffande varor som innehåller komponenter från tredje land som inte omsätts fritt i vare sig Turkiet eller gemenskapen.

52 Dessa uppgifter visar att de turkiska myndigheterna borde ha kännedom om den tullfria importen av komponenter från tredje land avsedda att monteras i varor ämnade för export till gemenskapen. Uppgifterna visar vidare att de nämnda myndigheterna borde ha känt till att de inte fick utfärda A.TR.1-certifikat för det fall någon utjämningsavgift inte uttogs.

53 Mot bakgrund härav skall de myndigheter som utfärdade A.TR.1-certifikatet anses ha grundat sitt intygande om varornas ursprung på en felaktig tolkning av de tillämpliga tullbestämmelserna, eftersom de underlät att i enlighet med en fast rutin invända mot uppgifterna i importdeklarationen i målet vid den nationella domstolen. De nämnda myndigheterna har följaktligen begått ett misstag vid den inledande tillämpningen av bestämmelserna i fråga.

Huruvida det var möjligt att upptäcka misstaget

54 Bedömningen av huruvida misstaget hade kunnat upptäckas skall enligt fast rättspraxis göras med hänsyn till misstagets art, de berörda aktörernas yrkeserfarenhet samt den aktsamhet de iakttagit (se bland annat domen i det ovannämnda målet Hewlett Packard France, punkt 22, domen i det ovannämnda målet Faroe Seafood m.fl., punkt 99, och domen i det ovannämnda målet Sommer, punkt 37).

55 Det ankommer i princip på den nationella domstolen att göra denna bedömning. I förevarande fall har domstolen emellertid tillgång till alla uppgifter som är nödvändiga för bedömningen. Flera omständigheter talar för att de turkiska myndigheternas misstag inte hade kunnat upptäckas ens av en erfaren näringsidkare som Ilumitrónica.

56 Domstolen har fastställt att misstagets art skall bedömas bland annat med hänsyn till hur komplicerade bestämmelserna i fråga är (domen i det ovannämnda målet Hewlett Packard France, punkt 23, och domen i det ovannämnda målet Faroe Seafood m.fl., punkt 100) och till den tidsperiod under vilken myndigheternas misstag bestått (dom av den 12 december 1996 i mål C-38/95, Foods Import, REG 1996, s. I-6543, punkt 30).

57 Importörens kännedom om de ifrågavarande bestämmelserna innebär i målet vid den nationella domstolen åtminstone att importören kände till artikel 3 i tilläggsprotokollet. Enligt denna artikel skall en utjämningsavgift uttas beträffande varor vid vars tillverkning sådana komponenter från tredje land har använts som inte har släppts för fri omsättning i vare sig gemenskapen eller Turkiet. Importören måste vidare har känt till associeringsrådets beslut nr 2/72 och beslut nr 3/72, varigenom nivån och formerna för uttagande av utjämningsavgift fastställdes. Såsom generaladvokaten konstaterat i punkt 63 i sitt förslag till avgörande kan dessa bestämmelser objektivt kvalificeras som komplicerade.

58 De turkiska myndigheternas eventuella misstag bestod från den 1 januari 1973, då associeringsrådets beslut nr 2/72 trädde i kraft, till den 12 januari 1994, då dekret nr 94/5168 trädde i kraft, med andra ord mer än 20 år.

59 Vad därefter gäller den aktsamhet som en erfaren aktör skall iaktta har den franska regeringen gjort gällande att associeringsrådets beslut nr 2/72 och nr 3/72

inte har offentliggjorts i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*. Genom dessa beslut fastställdes nivån för den tillämpliga utjämningsavgiften i enlighet med artikel 3 i tilläggsprotokollet. De turkiska myndigheterna fick därmed möjlighet att vidta erforderliga verkställighetsåtgärder.

60 Ilumitrónicas påstående att bolaget inte kände till att de turkiska myndigheterna hade åsidosatt sina förpliktelser måste godtas, med hänsyn till att de nämnda besluten inte offentliggjordes och till kommissionens agerande i allmänhet. Enligt artikel 155 i EG-fördraget (nu artikel 211 EG) ankom det nämligen på kommissionen att säkerställa att associeringsavtalet genomfördes korrekt, och kommissionen hade, med stöd av artikel 7 i detta avtal, tillgång till alla nödvändiga uppgifter för detta ändamål. I sitt yttrande i förevarande mål medger kommissionen visserligen att det mellan åren 1973 och 1994 inte fanns några bestämmelser i den turkiska lagstiftningen för att tillämpa tilläggsprotokollet på ett korrekt sätt. Kommissionen har emellertid enbart hänvisat till att det år 1993 tillsattes en utredning i Turkiet, som efter nästan 20 år kunde fastställa att Turkiet inte hade följt tilläggsprotokollet, vilket generaladvokaten påpekade i punkt 67 i sitt förslag till avgörande.

Deklarantens aktsamhet

61 Detta villkor innebär att deklaranten är skyldig att till de behöriga tullmyndigheterna lämna alla uppgifter som är nödvändiga för det ifrågavarande tullförfarandet som föreskrivs i gemenskapsbestämmelserna eller i de nationella bestämmelser som kompletterar eller ändrar dessa (domen i det ovannämnda målet Hewlett Packard France, punkt 29).

62 Det framgår av beslutet att begära förhandsavgörande och av den första frågans ordalydelse att den nationella domstolen anser att detta villkor är uppfyllt.

63 Mot bakgrund av det ovan anförda skall den första frågan besvaras enligt följande. Artikel 5.2 i förordning nr 1697/79 skall tolkas på följande sätt:

— Vid bedömningen av huruvida det föreligger ett "misstag från tullmyndigheternas sida" skall det beaktas både hur de tullmyndigheter som utfärdat den bevishandling med stöd av vilken förmånsbestämmelserna kan tillämpas och de centrala tullmyndigheterna har agerat.

— Ett sådant misstag föreligger för det fall myndigheterna i exportstaten systematiskt utfärdar bevishandlingar med stöd av vilka förmånsbestämmelserna får tillämpas, trots att dessa myndigheter borde ha kännedom dels om att det i exportstaten förekommer en exportfrämjande ordning som innebär att komponenter från tredje land som skall monteras i varor som därefter exporteras till gemenskapen eller till tredje land får importeras tullfritt, dels om att det i exportstaten inte finns några bestämmelser om uttagande av sådan utjämningsavgift som skall tas ut när förmånsbestämmelserna tillämpas vid export till gemenskapen av sådana varor.

— Den betalningsskyldige borde inte rimligen ha upptäckt misstaget för det fall en del av de tillämpliga associeringsbestämmelserna inte offentliggjorts i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* eller om dessa bestämmelser inte genomförts — eller genomförts på ett felaktigt sätt — i exportstaten under mer än tjugo år.

Den andra frågan

64 Den nationella domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida det sätt varpå exportstatens myndigheter har agerat, såsom det beskrivs i beslutet att begära förhandsavgörande, kan ådra exportstaten betalningsansvar för tullskulden.

65 Som konstaterats i punkterna 32 och 33 i denna dom skall tullskulden betalas av deklaranten, eller av den person i vars namn deklarationen gjorts. Betalningsskyldigheten är uteslutande knuten till deklarationen som sådan. Hur myndigheterna i exportstaten agerar inverkar följaktligen inte på bedömningen av vem som är betalningsskyldig för denna tullskuld. Dessa myndigheters agerande inverkar därmed inte heller på möjligheterna för importstaten att i efterhand uppbära de tullavgifter som förfallit till betalning.

66 Frågan huruvida en tredje part kan bli skadeståndsskyldig gentemot den betalningsskyldige beträffande en skada som den senare påstår sig ha lidit till följd av den förres agerande saknar således under alla omständigheter betydelse för tvisten vid den nationella domstolen och skall därför inte prövas.

67 Den andra frågan skall således besvaras så att det sätt varpå myndigheterna i exportstaten agerar saknar betydelse för att avgöra vem som är betalningsskyldig för tullskulden och för möjligheten för myndigheterna i importstaten att uppbära denna skuld i efterhand.

Den tredje och den fjärde frågan

68 Den nationella domstolen har ställt den tredje och den fjärde frågan för att få klarhet i huruvida kommissionen är skyldig att underrätta operatörerna för det fall kommissionens tjänstemän misstänker att det förekommer oegentligheter i det förfarande som tullmyndigheterna i exportstaten följer och huruvida ett åsidosättande av denna eventuella skyldighet kan medföra att deklaranterna undgår ansvar.

69 Mot bakgrund av de svar som lämnats på den första och den andra frågan saknas anledning att besvara dessa frågor.

Den femte frågan

70 Den nationella domstolen har ställt den femte frågan för att få klarhet i huruvida kommissionens beslut om uppbörd i efterhand av importtullarna, utan att det förfarande som föreskrivs i artiklarna 22 och 25 i associeringsavtalet hade följts, samt det beslut som fattades av de portugisiska tullmyndigheterna på kommissionens rekommendation är giltiga.

71 I den del denna fråga rör ett kommissionsbeslut kan det konstateras att inga närmare uppgifter om detta beslut återfinns i beslutet att begära förhandsavgörande. Domstolen saknar därmed möjlighet att uttala sig i detta hänseende.

72 I den del frågan rör de portugisiska myndigheternas beslut att inleda uppbördsförfarandet i efterhand erinrar domstolen om artikel 25 i associeringsavtalet. I den artikeln, som innehåller förutsättningarna för att väcka talan vid associeringsrådet, anges att avtalsparterna får väcka talan hos rådet rörande alla tvister om avtalets tillämpning eller tolkning.

73 Av den bestämmelsens ordalydelse framgår att det inte är fråga om en skyldighet, utan om en möjlighet att väcka talan.

74 Myndigheterna i importstaten behåller följaktligen möjligheten till uppbörd i efterhand, med stöd av resultat från kontroller som gjorts efter det att importerna ägt rum. Myndigheterna i fråga är därmed inte skyldiga att följa associeringsavtalets bestämmelser om tvistlösning (domen i det ovannämnda målet Pascoal & Filhos, punkt 38).

75 Den femte frågan skall följaktligen besvaras så att de nationella tullmyndigheterna i en medlemsstat, som vidtar åtgärder på rekommendation av kommissionen, inte är skyldiga enligt artiklarna 22 och 25 i associeringsavtalet att följa det förfarande som enligt dessa artiklar skall föregå uppbörd av importtull i efterhand.

Rättegångskostnader

76 De kostnader som har förorsakats den portugisiska, den franska och den nederländska regeringen liksom kommissionen, vilka inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

— angående de frågor som genom beslut av den 13 mars 2000 har ställts av Tribunal Tributário de Primeira Instância de Lisboa — följande dom:

1) Artikel 5.2 i rådets förordning (EEG) nr 1697/79 av den 24 juli 1979 om uppbörd i efterhand av import- eller exporttullar som den betalningsskyldiga personen inte har ålagts att betala för varor som hänförts till ett tullförfarande som medför skyldighet att betala sådana tullar, skall tolkas på följande sätt:

— Vid bedömningen av huruvida det föreligger ett "misstag från tullmyndigheternas sida" skall det beaktas både hur de tullmyndigheter som utfärdat den bevishandling med stöd av vilken förmånsbestämmelserna kan tillämpas och de centrala tullmyndigheterna har agerat.

— Ett sådant misstag föreligger för det fall myndigheterna i exportstaten systematiskt utfärdar bevishandlingar med stöd av vilka förmånsbestämmelserna får tillämpas, trots att dessa myndigheter borde ha kännedom dels om att det i exportstaten förekommer en exportfrämjande ordning som innebär att komponenter från tredje land som skall monteras i varor som därefter exporteras till gemenskapen eller till tredje land får

importeras tullfritt, dels om att det i exportstaten inte finns några bestämmelser om uttagande av sådan utjämningsavgift som skall tas ut när förmånsbestämmelserna tillämpas vid export till gemenskapen av sådana varor.

— Den betalningsskyldige borde inte rimligen ha upptäckt misstaget för det fall en del av de tillämpliga associeringsbestämmelserna inte offentliggjorts i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* eller om dessa bestämmelser inte genomförts — eller genomförts på ett felaktigt sätt — i exportstaten under mer än tjugo år.

2) Det sätt varpå myndigheterna i exportstaten agerar saknar betydelse för att avgöra vem som är betalningsskyldig för tullskulden och för möjligheten för myndigheterna i importstaten att uppbära denna skuld i efterhand.

3) De nationella tullmyndigheterna i en medlemsstat, som vidtar åtgärder på rekommendation av kommissionen, är inte skyldiga enligt artiklarna 22 och 25 i associeringsavtalet att följa det förfarande som enligt dessa artiklar skall föregå uppbörd av importtull i efterhand.

Wathelet Timmermans La Pergola

Jann von Bahr

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 14 november 2002.

R. Grass M. Wathelet

Justitiesekreterare Ordförande på femte avdelningen